

Suuren paaston toinen sunnuntai. Pyhän Gregorios Palamaksen sunnuntai

Aamupalveluksen evankeliumi vuoron mukaisesti.

Päivän epistola

(Hepr. 1: 10 – 2: 3).

”Alussa Sinä, Herra, laskit maan perustukset, sinun kättesi työtä ovat taivaat. Ne katoavat, mutta sinä pysyt. Ne kaikki kuluvat kuin vaate, sinä käärit ne kokoon kuin päällysviitan, ne vaihdetaan niin kuin vaate. Mutta sinä olet iäti sama, sinun vuotesi eivät lopu. Yhdellekään enkelille ei Jumala milloinkaan ole sanonut: - Istu oikealle puolelleni. Minä kukistan vihollisesi, panen heidät korokkeeksi jalkojesi alle. Eivätkö enkelit ole palvelevia henkiä? Heidät lähetetään palvelemaan niitä, jotka saavat osakseen autuuden. Sen tähden meidän on tarkoin ja tunnollisesti pidettävä mielessämme se, minkä olemme kuulleet, ettemme ajautuisi virran vieminä harhaan. Johan sekin sanoma, jonka enkelit toivat, osoittautui paikkansa pitäväksi, ja jokainen rikkomus ja tottelemattomuus sai ansaitsemansa palkan. Kuinka sitten me voisimme välttää rangaistuksen, jos emme pidä arvossa sitä suurta pelastusta, jota itse Herra ensimmäisenä julisti? Ne, jotka kuulivat hänen julistuksensa, ovat sen todistuksellaan vahvistaneet ja välittäneet meille.”

Tekstimme alku on psalmeista (Ps. 102: 26 – 28). Psalmissa nämä sanat on osoitettu Jumalalle, mutta nyt kirjoittaja osoittaa ne Pojalle. Se ei ole ihmeellistä, sillä kirjoittajan mukaan Pojan välityksellä Jumala loi maailmat (Hepr. 1: 2). Taivaat ja maat katoavat, mutta Hän pysyy (Jes. 51:6).

Sitten kirjoittaja lainaa psalmia 110 (Ps. 110: 1): ”Istu oikealle puolelleni”. Näitä sanoja ei ole sanottu enkeleille. Hän toteaa enkeleiden tehtävänä olevan ihmisten palvelemisen, niiden, ”jotka saavat osakseen autuuden”, siis pelastuvat. Todennäköisesti tämän kohdan kirjoittamisen syy on se, ettei enkeleistä tulisi palvonnan kohteita. Varhainen kirkko tulkitsi psalminjakeen käskyn istua olevan kehoitus Messiaalle.

Sitten seuraa kehoitus uskollisuuteen, kristitty ei saa langeta pois opetuksesta. Juutalaisen perinteen mukaisesti enkelien tuoma sanoma tarkoittaa Mooseksen lakia (vrt. Ap.t. 7: 53). Lakikin piti paikkansa, sillä se osoitti ihmisten syyllisyyden. Nyt tätä sanomaa verrataan tärkeämpään sanomaan, minkä kristityt ovat vastaanottaneet. Tämän pelastuksen sanoman alkuperä on Herran julistamassa sanassa. Se on tärkeämpi kuin enkelien välittämä Mooseksen laki. Sen kuulleet (apostolit) vahvistavat tuon sanoman ja välittivät sen meille. Teksti ei kuitenkaan sano, että

kirjoittaja olisi jo seuraavaa sukupolvea kuin apostolit. Apostolien tekojen kirja sisältää lukuisia kohtia apostolien tekemistä tunnusteoista (Ap.t. 2: 43; 8: 13; 15: 12; 19: 11). Ensimmäinen Korinttilaiskirje kertoo Pyhän Hengen armolahjoista (1. Kor. 12: 4 – 11).

Liturgian rukouksissa me todistamme tulevasta tuomiosta. Anomusekteniassa kuulemme rukouksen: ”Anokaamme Herralta syntiemme ja rikkomuksiemme sovitusta ja anteeksi antamista” sekä ”hyvää vastausta Kristuksen peljättävän tuomioistuimen edessä”. Herran julistamaa pelastusta on pidettävä arvossa.

Päivän evankeliumi

(Mark. 2: 1 – 12)

”Siihen aikaan Jeesus meni taas Kapernaumiin. Kun ihmiset kuulivat hänen olevan kotona, väkeä tuli koolle niin paljon, etteivät kaikki mahtuneet edes oven edustalle. Jeesus julisti heille sanaa. Hänen luokseen oltiin tuomassa halvaantunutta. Sairasta kantamassa oli neljä miestä, jotka eivät tungoksessa kuitenkaan päässeet tuomaan häntä Jeesuksen eteen. Silloin he purkivat katon siltä kohden, missä Jeesus oli, ja aukon tehtyään laskivat siitä alas vuodematon, jolla halvaantunut makasi. Kun Jeesus näki heidän uskonsa, hän sanoi halvaantuneelle: ”Poikani, sinun syntisi annetaan anteeksi.” Mutta siellä istui myös muutamia lainopettajia, ja he sanoivat itsekseen: ”Miten hän tuolla tavalla puhuu? Hän herjaa Jumalaa. Kuka muu kuin Jumala voi antaa syntejä anteeksi?” Jeesus tunsu heti hengessään, mitä he ajattelivat, ja sanoi heille: ”Kuinka te tuollaista ajattelette? Kumpi on helpompaa, sanoa halvaantuneelle: ”Sinun syntisi annetaan anteeksi”, vai sanoa: ”Nouse, ota vuoteesi ja kävele”? Mutta jotta te tietäisitte, että Ihmisen Pojalla on valta antaa maan päällä syntejä anteeksi” – hän puhui nyt halvaantuneelle – ”nouse, ota vuoteesi ja mene kotiisi.” Silloin mies heti nousi, otti vuoteensa ja käveli pois kaikkien nähdessä. Kaikki olivat tästä hämmästyksissään, ylistivät Jumalaa ja sanoivat: ”Tällaista emme ole ikinä nähneet.”

Sama teksti löytyy Matteukselta (Matt. 9: 1 – 8) ja Luukkaalta (Luuk. 5: 17 – 26).

Tapatumapaikka on Kapernaum. ”Hänen olevan kotona” tarkoittaa todennäköisesti Pietarin kotitaloa, joka oli Jeesuksen ”tukikohta” Kapernaumissa. Markus oli aikaisemmin kertonut Jeesuksen olleen ”Simonin ja Andreaksen” kodissa (Mark. 1: 29, 33). Samanlainen kuvaus tungoksesta on Markuksella aikaisemminkin (Mark. 1: 33).

Alkuperäistekstissä ei mainita nimeltä, kuka julisti sanaa. Vanhemmissa suomennoksissa käytetään sanaa ”hän”, samoin myös monissa muissa käännöksissä. Sanan julistaminen oli Jeesuksen keskeinen tehtävä, joten nykyinen suomennos on oikea tulkinta asiasta.

Halvaantunut ei itse pystynyt liikkumaan, joten hän tarvitsi apua. Aloite Jeesuksen luo menemisestä voi olla tullut näiltä neljältä kantajalta, tähän viittaa se asia, että ”Jeesus näki heidän uskonsa”. Ketkä olivat kantajia? Varhainen kirkko ymmärsi aikaisemmasta tekstistä, että he olivat Simon (Pietari), Andreas, Jaakob ja Johannes (vrt. Mark. 1: 16 – 20, 29, 36).

”He purkivat katon” edellyttää katolle nousemista. Se tapahtui talon ulkopuolella olevia portaita myöten. Tällaiset portaat olivat yleisiä palestiinalaisissa taloissa (Mark. 13: 15). Katon rakenteessa oli puisia parruja, joiden päällä oli kattokaislat ja mutaa. Siihen oli helppo tehdä reikä sairaan alaslaskemista varten. Luukkaan teksti on hieman erilainen, hänen mukaansa kyseessä olisi ollut tiilikatto (Luuk. 5: 19). ”Kun Jeesus näki heidän uskonsa” tarkoittaa ainakin neljää kantajaa, mahdollisesti myös halvaantunutta.

”Poikani, sinun syntisi annetaan anteeksi.” Sana poika voidaan kääntää myös sanalla lapseni. Kyseessä oli kuitenkin mies (vrt. 11: 12), joten nykyinen suomennos ilmaisee asian oikein. Käytetty sana sisältää lämpimän tunteen, sanaa voidaan käyttää, vaikka kyse ei ole fyysisestä sukulaisuudesta. Jeesuksen sanat eivät todennäköisesti olleet sellaiset, joita kantajat ja halvaantunut halusivat kuulla, he todennäköisesti halusivat Jeesuksen parantavan halvaantuneen. Tämä kertomus linkittää toisiinsa sairauden ja synnin, asian, jonka Jeesus muualla torjuu (vrt. Luuk. 13: 1 – 5; Joh. 9: 2 – 3). Tässä kohtaa tulee esille Kristuksen työssä tärkeän asian, se on syntien anteeksi antaminen. Tämän takia Hän myös kuoli ristillä. Syntien anteeksi antaminen ei merkitse tehdyn synnin häviämistä vaan tuon synnin vaikutuksen häviämistä. Synti erottaa meidät Jumalasta, synnin vaikutuksen hävitessä me jälleen voimme olla Jumalan kanssa.

Seuraavaksi tuodaan esille lainoppineet. Tässä kerrotaan ensimmäisestä Jeesusta vastustaneesta ryhmästä. Vanhan testamentin mukaan Jumala voi antaa syntejä anteeksi (2. Moos. 34: 6 – 7; Jes. 43: 25; 44: 22). Lainopettajat tulkitsivat Vanhan testamentin lakia ja toimivat hallitsijoiden sekä kansan apuna erilaisissa lainopillisissa kysymyksissä. Nyt lainoppineet näkivät Jeesuksessa maallikkosaarnaajan, joka otti itselleen Jumalalle kuuluvan asian. Näin he ymmärsivät Jeesuksen ”herjaavan Jumalaa” (kyse on jumalanpilkasta). He eivät ymmärtäneet, että Jeesus on Messias ja Hänellä on jumalallinen oikeutus antaa syntejä anteeksi. Varhaisessa kirkossa ymmärrettiin tämä

oikeutus todeksi. Jeesuksen jumaluudesta todistaa se, että Hän ”tunsi heti hengessään, mitä he ajattelivat”.

”Kumpi on helpompaa” sisältää ajatuksen, että helppoa on sanoa jotakin, varsinkin, kun syntien anteeksi saamisesta ei tule todisteita. Vaikeampaa on parantaa halvaantunut. Halvaantuneen parantaminen osoittaa todeksi myös syntien anteeksi saamisen.

Markus käyttää useita kertoja ilmaisua ”Ihmisen Poika” (Mark. 2: 28; 8: 31, 38; 9: 9, 12, 31; 10: 33, 45; 13: 26; 14: 21, 41, 62). Ne pitää eri kerroilla ymmärtää siihen tilanteeseen liittyvänä asiana. Tässä yhteydessä ”Ihmisen Poika” tarkoittaa Jeesusta maan päällä olevana Jumalan edustajana.

”Nouse, ota vuoteesi” ei sisällä mitään toimintaa, ainoastaan Jeesuksen sanat. Tämä osoittaa myös Jeesuksella olevan vallan antaa syntejä anteeksi. Hän toimii jumalallisella arvovallalla.

”Kaikki olivat tästä hämmästyksissään”, myös lainoppineet. Hämmästyksessä sisältyy sekä sairaan parantamisen että Hänen väitteensä syntien anteeksiantamisesta.

Yhden esipaimenen juhlan (Gregorios Palamas) epistola
(Hepr. 7: 26 – 8: 2)

”Veljet, juuri tällaisen ylipapin me tarvitsimme. Hän on pyhä, viaton ja tahraton, hänet on erotettu syntisistä ja korotettu taivaita korkeammalle. Toisin kuin muiden ylipappien, hänen ei tarvitse päivittäin uhrata ensin omien syntiensä ja sitten kansan syntien sovittamiseksi. Hän on antanut kertakaikkisen uhrin uhratessaan itsensä. Laki tekee ylipappeja ihmisistä, jotka ovat heikkoja, mutta lakia myöhemmin vannottu vala nostaa ylipapiksi Jumalan Pojan, joka on saavuttanut ikuisen täydellisyyden. Tulemme nyt asian ytimeen: Meillä on ylipappi, joka on asettunut taivaissa istuimelleen Majesteetin valtaistuimen oikealle puolelle. Hän toimittaa palvelusta taivaan pyhäkössä, todellisessa pyhäkköteltassa, jota ei ole pystyttänyt ihminen vaan Herra itse.”

Tekstimme ensimmäinen jae on todennäköisesti varhaisen kirkon veisu taivaisiin korotetulle ylipappi Jeesukselle. ”Erotettu syntisistä” on voinut saada vaikutteita juutalaisesta selityssperinteestä, jonka mukaan ylipappi oli erossa muista ihmisistä seitsemän päivän ajan ennen suuren sovintopäivän uhrin toimittamista. Kyse ei kuitenkaan ole samasta asiasta, sillä ylipappi valmistautui uhraamiseen ennen uhrin toimittamista ja Jeesuksen ”ero syntisistä” tarkoittaa Hänen

taivaaseenastumistaan uhrin suorittamisen ja ylösnousemisen jälkeen. ”Taivaita korkeammalle” tarkoittaa Jumalan asuinsijaa, Kristus on Jumalan Isän kanssa.

Jakeessa 27 on ongelma. Ylimmäinen pappi ei toimittanut päivittäin uhreja. Hänen tehtävänsä oli toimittaa suuren sovintopäivän uhri. Todennäköisesti kirjoittaja on halunnut korostaa Kristuksen uhrin ainutkertaisuutta ja siksi vertaa sitä ”päivittäin” suoritettavaan uhriin. Tässä yhteydessä myös määritellään, mikä uhri on: Jeesus uhrasi ”itsensä” kertakaikkisesti.

Juutalaisten ylipapit olivat heikkoja, he olivat väliaikaisia, kuolevaisia. Jumalan vannoma vala (Ps. 110) nostaa ylipapiksi Jumalan Pojan, joka on täydellinen, Hän on kuolematon. Hän istuu Majesteetin valtaistuimen oikealla puolella. Majesteetti on Jumalan Isän raamatullinen nimi. Vain samalla tasolla oleva voi istua kuninkaan kanssa, sama asia koskee Jumalaa. Jeesus Kristus on siis samanarvoinen Isän Jumalan kanssa.

”Hän toimittaa palvelusta taivaan pyhäkössä.” Kristus siis toimii edelleen ylimmäisenä pappina.

Gregorios Palamaksen päivän evankeliumi

(Joh. 10: 9 – 16)

”Herra sanoi: ”Minä olen portti. Se, joka tulee sisään minun kauttani, pelastuu. Hän voi vapaasti tulla ja mennä, ja hän löytää laitumen. Varas tulee vain varastamaan, tappamaan ja tuhoamaan. Minä olen tullut antamaan yltäkyläisen elämän. Minä olen hyvä paimen, oikea paimen, joka panee henkensä alttiiksi lampaiden puolesta. Palkkarenki ei ole oikea paimen eivätkä lampaat hänen omiaan, ja niinpä hän nähdessään suden tulevan jättää lauman ja pakenee. Susi saa lampaat saaliikseen ja hajottaa lauman, koska palkkapaimen ei välitä lampaista.”Minä olen hyvä paimen. Minä tunnen lampaani ja ne tuntevat minut, niin kuin Isä tuntee minut ja minä Isän. Minä panen henkeni alttiiksi lampaiden puolesta. Minulla on myös muita lampaita, sellaisia, jotka eivät ole tästä tarhasta, ja niitäkin minun tulee paimentaa. Ne kuulevat minun ääneni, ja niin on oleva yksi lauma ja yksi paimen.”

Johannes korostaa, että Jeesus on ainoa pelastuksen lähde. Vain Hänen kauttaan (”Minä olen portti”) pääsee taivasten valtakuntaan. ”Varkailta” tarkoitetaan Vanhan testamentin ajan vääriä opettajia ja uskonnollisia johtajia, jotka eivät tuo pelastusta. Jeesus tuo elämän (vrt. Joh. 14: 6: ”Minä olen tie, totuus ja elämä. Ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani”).

”Hän voi vapaasti tulla ja mennä” on vanhemmissa suomennoksissa ”käyvä sisälle ja käyvä ulos”. Varhaisessa kirkossa tämä tulkittiin ihmisen sisäiseksi olemiseksi ja ulkonaiseksi tekemiseksi. Ulkonainen tekeminen tarkoittaa ihmisen synnillistä toimintaa, jonka voittaminen kuului Kristuksen kuolemaan. Nyt ihmisen pitää ”kuolettaa” syntinsä eli poistaa Kristuksen avulla synnin vaikutus. Kun tämä onnistuu, niin hän löytää laitumen eli hengellisen ravinnon.

”Minä olen tullut antamaan elämän, yltäkylläisen elämän.” Varhaisen kirkon käsityksen mukaan tällä tarkoitetaan osuutta Pyhään Henkeen, osuutta taivasten valtakuntaan. Kristuksen kautta tämä on mahdollista, sillä Häneen uskovat nousevat kuolleista.

”Hyvä paimen” tarkoittaa enemmän kuin hyvä. Tässä yhteydessä käytetty kreikankielinen sana tarkoittaa jaloa tai ideaalista. Väärä paimen antaa susien (monesti ymmärretty harhaoppisten) käydä lauman kimppuun. Hyvä paimen on se, joka antaa elämänsä lampaiden puolesta. Kyseessä on vapaaehtoinen kuolema, kukaan ei pakoita Jeesusta kuolemaan. Markuksen evankeliumissa (Mark. 14: 27) Jeesus sanoo viimeisen ateriansa jälkeen opetuslapsille: ”Te kaikki luovutte minusta, sillä on kirjoitettu: ”Minä lyön paimenen maahan ja lampaat joutuvat hajalle”. Tässä lainataan profeetta Sakarjan kirjoitusta (Sakarja 13: 7). Ajatus Jeesuksesta hyvänä paimenena, joka kuolee laumansa edestä, kuului siis alkukirkon pääsiäisajan kärsimyskertomuksiin. Hyvän paimenen vastakohtana on palkkarenki, joka voi viitata juutalaisten uskonnollisiin johtajiin.

”Susi saa lampaat saaliikseen ja hajottaa lauman.” Tällä viitataan pahoihin henkiin, joiden tarkoitus on estää ihmisten pelastuminen. Se voi tarkoittaa synnin tekemistä, mutta vielä enemmän se tarkoittaa harhaoppeja, jotka todella hajottavat lauman. Jeesuksen toiminta tähtää täysin päinvastaiseen. Hän pitää lauman koossa, opettaa oikein ja johdattaa laumaa kohti pelastusta.

”Minä tunnen lampaani ja ne tuntevat minut” kuvaa paimenen ja lampaiden läheistä suhdetta toisiinsa. Apostoli Paavali toteaa tästä suhteesta, että Jumala tuntee meidät täydellisesti, vaikka meidän tietomme Hänestä on vielä vajavaista (1. Kor. 13: 12). Samalla lause kuvaa Jeesuksen ja Hänen Isänsä välistä suhdetta. Tämän suhteen takia Jeesus uhraa itsensä lampaidensa puolesta. Vähän myöhemmin Jeesus kuvaa tätä rakkaussuhdetta, ja osoittaa, että tämä suhde on Hänen uhrinsa perusta: ”Suurempaa rakkautta ei kukaan voi osoittaa, kuin että antaa henkensä ystäviensä puolesta” (Joh. 15: 13).

”Muut lampaat” viittaavat jo Kristuksen maanpäällisen elämän jälkeiseen aikaan. Tällä tarkoitetaan sekä tulevia sukupolvia että kokonaan toisia kansoja. Puhe siirtyy jo pakanalähetykseen.

Kirjoittaessaan evankeliumiaan Johanneksen seurakuntien jäsenet koostuivat eri kansallisuuksista. ”Yksi lauma ja paimen” korostaa pelastusteon koskettavan kaikkia Kristukseen uskovia. Tätä korostaa Kirkon opetus, että yhdessä kaupungissa tulisi olla yksi piispa. Antiokian piispa Ignatios kirjoitti ensimmäisen ja toisen vuosisadan vaihteessa Filadelfiaan: ”Pyrkikää siihen, että teillä olisi käytössä yksi ainoa ehtoollinen” (4: 1).